

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فارسی

(مهارت‌های نوشتاری)

دوم دبستان

۱۳۹۵

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

نام کتاب: فارسی (مهارت‌های نوشتاری) دوم دبستان - ۵/۱

مؤلفان: زهرا ارجمند رشیدآباد، فریدون اکبری شلنده، پریچهر جبلی‌آده، حسن

ذوالفقاری، محمدرضا سنگری، عبدالرحمن صفاریور، غلامرضا عمرانی،

فاطمه صغری‌علیزاده، گلزار فرهادی و حسین قاسم‌پور مقدم

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

مدیر امور فنی و چاپ: لیدا نیک‌روش

مدیر هنری: مجید ذاکری یونسی

طراح گرافیک: سید علی موسوی

تصویرگران: بهاره جابری، میثم برزا، سمانه دهقانی‌پور، الهام ارکیا و سید علی موسوی

طراح خط رایانه‌ای: کامران انصاری

طراح جلد: مجید ذاکری یونسی

صفحه‌آرا: سید علی موسوی، مهناز خسروپناه

حروفچین: زهرا ایمانی نصر

مصحح: حسین چراغی، فاطمه گیتی جبین

امور آماده‌سازی خبر: فاطمه پزشکی

امور فنی رایانه‌ای: حمید ثابت کلاچاهی، ناهید خیام‌باشی

ناشر: اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

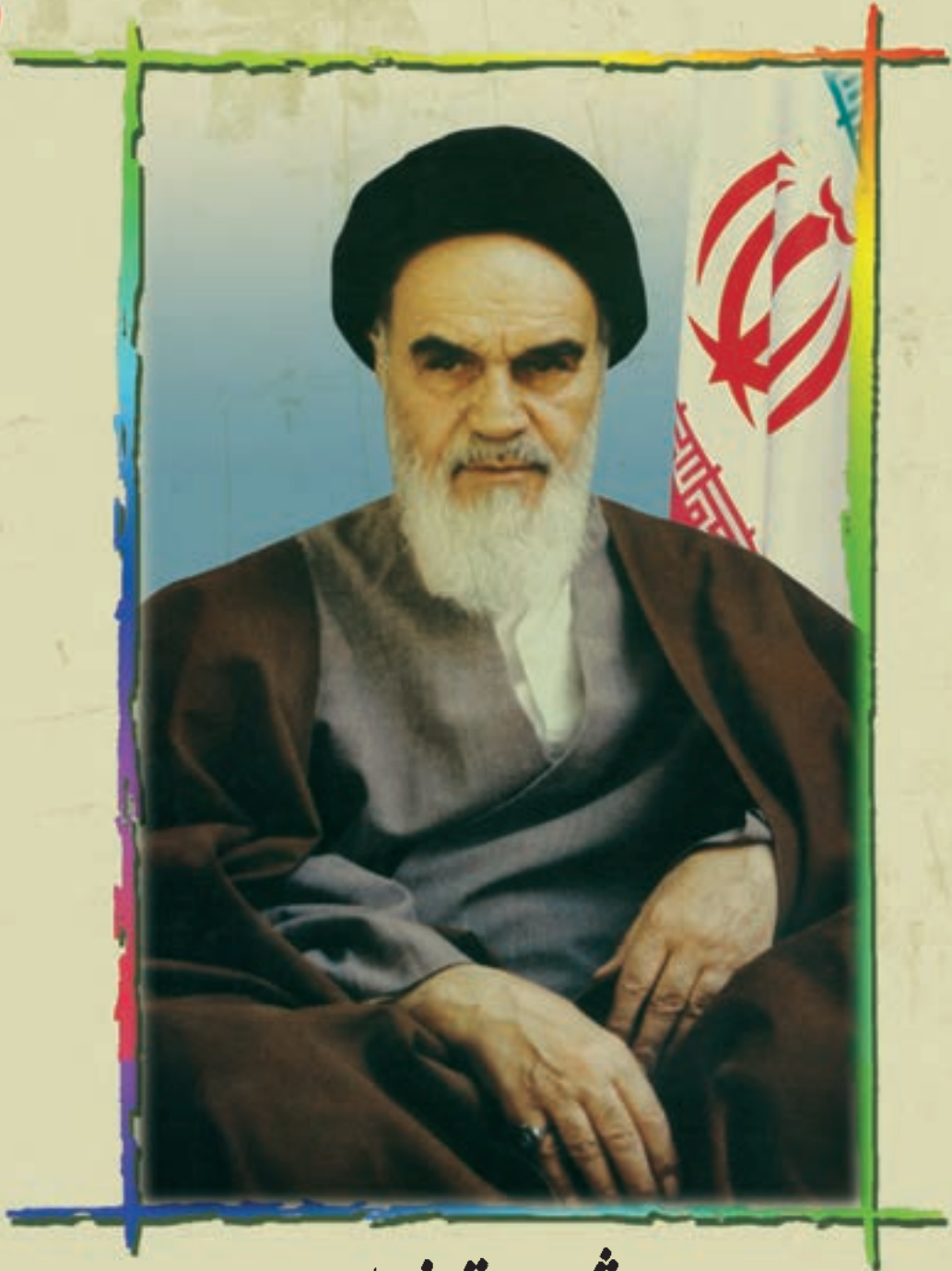
تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹،

وبگاه: www.chap.sch.ir

چاپخانه: شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ پنجم ۱۳۹۵

حق چاپ محفوظ است.

امید من به شما دبستانی‌هاست.

امام خمینی (ره)

فهرست

نهادها

فصل اوّل

درس اوّل: کتاب خانہ ی کلاس ما ۱۵

درس دوم: مسجد محلّہ ی ما ۲۰

بہداشت

فصل دوم

درس سوم: خرس کوچولو ۲۶

درس چہارم: مدرسہ ی خرگوش ہا ۳۱

اخلاق فردی و اجتماعی

فصل سوم

درس پنجم: چوپان درست کار ۳۷

درس ششم: کوشا و نوشا ۴۲

درس ہفتم: دوستانِ ما ۴۷

راہِ زندگی

فصل چہارم

درس ہشتم: از ہمہ مہربان تر ۵۴

درس نہم: زیارت ۵۹

فصل پنجم هنر و ادب

درس دهم: هنرمند ۶۵

درس یازدهم: درس آزاد ۷۰

درس دوازدهم: فردوسی ۷۱

فصل ششم ایران من

درس سیزدهم: ایران زیبا ۷۷

درس چهاردهم: پرچم ۸۲

درس پانزدهم: نوروز ۸۷

فصل هفتم طبیعت

درس شانزدهم: پرواز قَطره ۹۳

درس هفدهم: مثل دانشمندان ۹۹

سخنی با آموزگاران گرامی

پروردگار مهربان را سپاس می‌گوییم که در پی جهش به سوی تحوّل بنیادین و تغییر نگرش‌ها در قلمرو آموزش و پرورش، توانستیم با تکیه بر مبانی تعلیم و تربیت اسلامی و نیز توجه به چهارچوب برنامه‌ی درسی ملی، به بازنگری برنامه‌ی درسی و بازتولید محتوای درس فارسی پردازیم و کار تهیه، طراحی و سازماندهی ساختار و محتوای کتاب درسی و دیگر کارافزارهای آموزشی را به فرجام برسانیم. امیدواریم آموزش این برنامه، سبب شکوفایی استعدادهای نوآموزان و رشد و بهبود فرایند آموزش عمومی میهن عزیزمان گردد.

برنامه‌ی زبان آموزی دوره‌ی دبستان و به‌ویژه، کتاب فارسی، بر بنیاد یافته‌ها و اندوخته‌های کارشناسان و تجربه‌های علمی و آموزشی همکاران و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت سراسر ایران عزیز، فرصت تولد دوباره یافت؛ به همین سبب از فرصت فرخنده‌ی فراهم آمده، استقبال کرده، کوشیده‌ایم با بهره‌گیری از دیدگاه‌های مختلف و کاربست نیکوترین آن‌ها، در همه‌ی عناصر ساختاری و محتوایی برنامه، اصلاحات و تغییرات بایسته را در کتاب درسی به کار گیریم.

توجه به نیازهای کودکان عزیز و رعایت واژگان پایه‌ی زبان آموزان، متناسب با رشد ذهنی، میزان درک و دریافت آنان و نیز درخواست‌های آموزگاران گرامی، در تمام فراز و فرودهای این تغییرات، پیش روی ما بوده است.

برای کمک به فرایند یاددهی- یادگیری و بهبود آموزش و بهره‌وری نیکوتر، توجه شما همکاران ارجمند را به نکات زیر جلب می‌کنیم:

۱- در برنامه‌ی آموزش زبان فارسی به مهارت‌های چهارگانه‌ی زبانی و قدرت تفکر و اندیشیدن به یک میزان توجه شده است. براین اساس، محتوای درس فارسی در قالب دو کتاب فارسی (مهارت‌های خوانداری) و فارسی (مهارت‌های نوشتاری) تهیه و سازماندهی شده است، بنابراین تدریس و یاددهی هر دو کتاب و هم‌زمانی این کار، اهمیت ویژه‌ای دارد.

۲- برای تقویت خطّ تحریری، تمرین‌های رونویسی در این کتاب پیش‌بینی شده است؛ بنابراین دادن مشق اضافی یا دفتر مشق، ضرورتی ندارد. در صورت نیاز به کار بیشتر، همکاران محترم می‌توانند دفتری با عنوان «دفتر فارسی» تعیین

کنند تا دانش آموزان، تمامی پاره‌مهارت‌های نوشتاری همچون مشق خط، رونویسی، گسترش کلمات، فعالیت‌های درست‌نویسی و املا، جمله‌سازی، نگارش و انشا را در آن تمرین کنند.

۳- در کتاب‌های فارسی از سه نوع خط استفاده شده است؛ اول خط نسخ یا خط خواندنی، دوم خط تحریری یا خط نوشتنی و سوم خط نستعلیق یا خط هنری. اما آن‌چه در این کتاب باید مورد توجه و تقلید دیداری و نوشتاری قرار گیرد، خط تحریری است.

خط تحریری در متن درس آمده است تا دانش‌آموزان عزیز، هنگام رونویسی آن را تمرین کنند. هدف اصلی این است که دانش‌آموزان در هنگام رونویسی، از راه تمرین و تکرار و مشق نظری آن را یاد بگیرند.

نکته‌ی مهم در به‌کارگیری نوع خط هنگام ارزشیابی از آموخته‌های املائی و درس املا است که لازم است معلمان ارجمند در املا بر درست‌نویسی شکل نوشتاری کلمات، تکیه و تأکید نمایند؛ بنابراین، نوشتن املا به خط نسخ یا تحریری از ارزش آن نخواهد کاست.

۴- با توجه به این که امروزه در فرآیند یاددهی - یادگیری، دانش‌آموز نقش فعالی دارد، توصیه می‌شود همکاران تا حد امکان از روش‌های فعال و پیشرفته در تدریس و آموزش کتاب فارسی بهره بگیرند. ایجاد فرصت‌های مناسب برای مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های کلاسی باعث تقویت مهارت‌های گوش دادن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن و اندیشیدن می‌شود.

۵- با توجه به این که اساس و پایه‌ی آموزش زبان فارسی بر تفکر و خلاقیت استوار است، انتظار می‌رود همکاران گرامی در کلاس درس به این جنبه و نیز تفاوت‌های فردی توجه داشته باشند. برای تقویت خلاقیت بهتر است از پرسش‌های واگرا و باز پاسخ، استفاده شود و در پاسخ‌های ابداعی و خلاق دانش‌آموز، از پیش‌داوری دوری کنیم تا مانع پرورش و شکوفایی گفتار و نوشتار خلاق آنان نشود.

۶- برای بهبود آموزش زبان فارسی در طول سال تحصیلی، بهتر است در آغاز سال، جلساتی با اولیای دانش‌آموزان برگزار و نحوه‌ی کار با کتاب‌های فارسی، به آنان توضیح داده شود. این کار موجب آگاهی بیش‌تر خانواده‌ها از رویکردها، روش‌ها و ساختار کتاب می‌شود و در نتیجه، تعامل بین مدرسه و خانواده را ارتقا می‌بخشد.

۷- از آن جا که انجام هر عمل به راهنما و دستورالعمل نیاز دارد، انتظار می‌رود همکاران محترم در کلیه‌ی مراحل تدریس از مطالب کتاب راهنمای معلم و کارافزارهای آموزشی فارسی به خوبی استفاده کنند.

۸- کارافزارهای آموزشی درس فارسی برای پشتیبانی از محتوای کتاب فارسی تهیه شده است و به کارگیری اجزای آن در حین تدریس موجب تسهیل، تحکیم و غنی‌سازی آموزش و یادگیری زبان فارسی می‌شود.

۹- درس «آزاد» فرصتی مناسب برای معلم و دانش‌آموزان است تا در محیط کلاس و با آرامش، با هم نوشتن را تمرین کنند. نوشتن درس آزاد کمک می‌کند تا مفاهیم و مطالب ضروری متناسب با منطقه‌ی خود را با در نظر گرفتن فصول کتاب در کلاس درس طرح کنید. این انعطاف‌پذیری کتاب به شما فرصت می‌دهد تا کمبودهای احتمالی را جبران کنید و در برنامه‌ریزی درسی و تألیف بخشی از محتوای کتاب، مشارکت داشته باشید.

۱۰- در ارزشیابی به مهارت‌های چهارگانه‌ی زبانی، تفکر و قدرت تحلیل دانش‌آموزان در طول سال تحصیلی توجه شود و در امتحانات رسمی پایان ماه یا پایان نوبت نیز مهارت‌های خوانداری و نوشتاری به‌عنوان فعالیت‌های عملی، مورد توجه قرار گیرد.

۱۱- معلمان گرامی در ارزشیابی درس املا، توجه داشته باشند که تشدید (-) در شیوه‌نامه‌ی جدید املا، جایگاه و ارزش املا، ندارد.

۱۲- ویژگی تلفیق آموخته‌ها و مفاهیم یادگیری ایجاب می‌کند تا در آموزش زبان فارسی به دیگر کتاب‌های درسی نیز توجه شود. به همین سبب، بسیاری از مفاهیم اجتماعی، هنری، دینی، علمی و حتی ریاضی، در کتاب فارسی با استفاده از شیوه‌های قصه و شعر ارائه گردیده است و در این کتاب برخی از تمرین‌ها چنین ویژگی‌هایی دارند.

رهنمودهای ارزنده‌ی شما همکاران ارجمند، همواره پشتوانه‌ی گام‌های ما و سبب استواری کتاب‌های درسی بوده است؛ اکنون نیز، چشم به راه پیشنهادها و نواندیشی‌های شما هستیم.

گروه زبان و ادب فارسی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری